

Univerzitet Crne Gore
Fakultet političkih nauka

Onlajn novinarstvo i novi mediji

12. predavanje – *Novinarstvo u budućnosti – forme i izazovi*

22. decembar 2023. godine

Retrospektiva

- Prvi funkcionalni prototip interneta pojavio se 1969. godine, stvaranjem ARPANET-a (Advanced Research Projects Agency Network). ARPANET su finansirale američke institucije, odnosno Ministarstvo odbrane SAD-a.
- ARPANET je zamišljen kao sredstvo za dijeljenje informacija između vojnih organizacija, laboratorija, vladinih biroa i univerziteta na kojima se ostvaruju projekti vezani za vojsku
- Najvažnija motivacija za nastanak ARPANET-a i interneta je dijeljenje resursa, ali je ipak i-mejl, čiji je format specificovan 1977. godine, ostvario najširi uticaj od svih inovacija u ovom periodu (Damnjanović 2021).

Retrospektiva

- Za internet je ključno da on “nije dizajniran za samo jednu aplikaciju već je on jedna opšta infrastruktura nad kojom će se radati nove aplikacije” (Damnjanović 2021).
- To je potvrđeno sa nastankom WWW-a 1989. godine.
- Tim Berners Li, profesor i naučnik u oblasti računarske tehnologije, kreira *World Wide Web*.

- Koja je razlika između interneta i WWW-a?
- Internet je mreža međusobno povezanih računara i elektronskih uređaja. Internet nam obezbjeđuje da dijelimo i primamo informacije. Ako je naš uređaj povezan na internet, možemo pristupiti svim aplikacijama, veb lokacijama, aplikacijama za društvene mreže i drugim uslugama.
- WWW, sa druge strane, je zbirka veb lokacija ili veb stranica uskladištenih na veb serverima i povezanih sa lokalnim računarima putem interneta.

Uređivanje interneta na međunarodnom nivou

- Berners Li je osnovao WWW fondaciju – koja je stvorila Ugovor o moralno ispravnom i korisnom regulisanju i korišćenju interneta za vlade država, tehnološke kompanije i same korisnike.

The New York Times

OPINION

I Invented the World Wide Web. Here's How We Can Fix It.

I wanted the web to serve humanity. It's not too late to live up to that promise.

Nov. 24, 2019

Uređivanje interneta na međunarodnom nivou

Tekstom u Njujork tajmsu, Berner Li je pozvao sve korisnike interneta, zajedno sa vladama svijeta i velikim kompanijama, da potpišu Ugovor kako bi zajedno „popravili“ internet.

Uređivanje interneta na međunarodnom nivou

- „Internetu je potrebna radikalna intervencija svih onih koji mogu da utiču na njegovu budućnost: **vlada** koje mogu da ga regulišu i donose zakone o njemu; **kompanija** koje dizajniraju proizvode; **organizacija civilnog društva** koje mogu da pozovu moćnike na odgovornost; i **svakog korisnika mreže** koji uspostavlja odnose sa ostalima na internetu“.

Ugovor o korišćenju interneta

- Principi su sljedeći
- **Vlade** će:
 1. Osigurati svakom da **može da pristupi** internetu bez obzira ko je i gdje se nalazi.

Ugovor o korišćenju interneta

- Principi su sljedeći
- **Vlade** će:
 2. Kompletan internet učiniti **dostupnim sve vrijeme**. Tako da nikome nije uskraćeno pravo na puni pristup internetu.
 3. Poštovati i **čuvati privatnost** osoba i njihovih podataka na internetu. Tako da svi mogu da koriste internet slobodno, sigurno i bez straha.

Ugovor o korišćenju interneta

- **Kompanije** će:

4. Učiniti da internet bude pristupačan i dostupan svima.
Tako da **niko neće biti isključen** iz upotrebe i oblikovanja
Veba

Ugovor o korišćenju interneta

- **Kompanije** će:

5. **Poštovati i zaštititi privatnost** i lične podatke ljudi kako bi izgradile povjerenje na mreži. Dakle, ljudi kontrolišu svoj život na mreži, osnaženi jasnim i smislenim izborima o svojim podacima i privatnosti

6. **Razvijati tehnologije** koje podržavaju najbolje u čovječanstvu. Dakle, internet je zaista javno dobro koje ljude stavlja na prvo mjesto.

Ugovor o korišćenju interneta

- **Građani/ke** će:
- 7. **Biti kreatori i saradnici na Vebu**. Tako da internet ima bogat i relevantan sadržaj za sve.

Ugovor o korišćenju interneta

- **Građani/ke** će:

8. **Izgraditi jake zajednice koje poštuju građanski diskurs** i ljudsko dostojanstvo. Tako da se svi osjećaju sigurno i dobrodošlo na mreži.
9. **Biti borci za veb**, tako da internet ostaje otvoren i globalni javni resurs za ljude svuda, sada i u budućnosti.

Izvori

- Berners-Lee, Tim. (2019). *I Invented the World Wide Web. Here's How We Can Fix It*. url: <https://www.nytimes.com/2019/11/24/opinion/world-wide-web.html>
- Valić Nedeljković, Dubravka. (2021). *Globalizacija i uređivanje interneta na međunarodnom nivou*.
- Damnjanović, Milan. (2021). *Istorijski razvoj interneta i računarskih mreža*.

Novinarstvo budućnosti

Sajber novinarstvo

- Tri komponente sajber novinarstva:
 1. Građansko novinarstvo onlajn
 2. Upotreba AI tehnologije u novinarstvu
 3. **Virtuelna i augmentovana stvarnost i imerzivno novinarstvo**

- **Virtuelna i augmentovana** realnost (VR i AR)
- Virtuelna realnost je potpuna simulacija, a augmentovana realnost ne **zamenjuje** stvarnost u potpunosti, već je **dopunjuje**
- Kako i kada nastaju virtuelna i augmentovana realnost u medijima?

- Prvo se pojavila virtuelna, a potom augmentovana realnost
- Pojava augmentovane realnosti se vezuje za devedesete godine 20. vijeka, kada je gledaocima iz Amerike bilo omogućeno da posredstvom grafički nadograđene televizijske slike detaljnije prate događaje na ratištu, da „izbliza“ ispituju i analiziraju ono što je televizija prenosila (Kool, 2016, nav. prema: Krstić 2017, 83).
- Iako se augmentovana i virtuelna stvarnost kao tehnologije razlikuju, zajednička im je **ideja prekrivanja**

Augmentovana stvarnost

- Prva definicija augmentovane stvarnosti koju je ponudio Ronald Azuma (1997: 356) jeste da ona „ne zamjenjuje stvarnost u potpunosti, već je **dopunjuje** i to tako što **uvećava, odnosno, proširuje realno iskustvo** uz pomoć virtuelnih informacija i objekata koji korisnicima omogućavaju da bolje vide svet oko sebe i **pojačaju sopstvene individualne doživljaje**” (nav. prema: Krstić 2017, 83).

Tri faze razvoja tehnologije augmentovane stvarnosti

- **Prva faza** – devedesete godine 20. vijeka, kada je po Azuminoj definiciji AR počela da se pojavljuje
- **Druga faza** je trajala do 2002. godine i označavala je primjenu AR tehnologije u oblastima medicine i umjetnosti, ali je bila privilegija laboratorija i pojedinih kompanija i institucija koje su imale dovoljno novca da ulože u istraživanje nove tehnologije (Pavlik & Bridges, 2013: 7).
- **Treća**, aktuelna faza razvoja tehnologije augmentovane stvarnosti odlikuje se njenom primenom u okviru mobilnih platformi i **novinarstva**.

Prednosti AR-a

- Glavne prednosti treće faze razvoja AR tehnologije su:
 1. njena komercijalizacija, odnosno povećanje dostupnosti najširoj javnosti,
 2. kao i prebacivanje na besplatnu i jednostavnu mobilnu infrastrukturu (Krstić 2017, 84).

blippAR

TIMER : 0:06

CREATE AMAZING AUGMENTED REALITY

Use Blippbuilder - our no-code AR creation platform or our WebAR SDK if you're a developer.
Contact our world-class AR Studio to bring your ideas to life.

GET STARTED

CONTACT US

- Šta je rezultat upotrebe VR i AR tehnologije u novinarstvu?
- **Imerzivno novinarstvo**
- Mediji, među kojima su *The New York Times*, *BBC* i *Wall Street Journal* koriste tehnologiju zasnovanu na 360 stepeni koja publici omogućava da proizvedene priče posmatra iz više uglova i učestvuje u medijskom narativu (Jones, 2017).
- Cilj takvih priča je **imerzija** (engl. immersion), odnosno „uronjenost, zaronjenost korisnika u određenu scenu, određeno vreme i događaj koji se obrađuje“ (Perez Seijo, 2017: 113, nav. prema: Krstić 2017, 82).

Imerzivno novinarstvo

- U imerzivnom novinarstvu u centru dešavanja je **publika**, a ne **novinar/ka**

Imerzivno novinarstvo i tradicionalno novinarstvo

1. Imerzivno novinarstvo dovodi do veće emocionalne angažovanosti publike;
2. Publika je mnogo uključenija u novinarske priče u imerzivnom, nego u tradicionalnom novinarstvu;
3. Glavni fokus je na doživljaju i na neposrednom iskustvu, a ne na informisanju.

Novo novinarstvo

- Da li je potreba da publiku “uronimo” u novinarski sadržaj nova?
- Nije, od šezdesetih godina 20. vijeka se pojavljuje pokret *Novo novinarstvo*
- Glavna karakteristika tog pokreta je da se odalji od informativne funkcije medija i faktografskog jezika novinarstva
- Novo novinarstvo karakteriše upotreba **naracije** (narativnog novinarstva), kao tehnike kojom se omogućava čitaocu da postane svjedok određene akcije i da „doživi emotivnu realnost scene“ (Krstić 2017, 87).

Imerzivno novinarstvo u praksi

Dvije vrste imerzivnog novinarstva

Prvi tip je *imerzivno novinarstvo niskog nivoa*, koji omogućava publici ograničeni nivo iskustva u određenim situacijama i mogućnost da „plove“ kroz obilje digitalnih informacija (Krstić 2017, 93).

Drugi tip je *duboko imerzivno novinarstvo*, definisano kao „prenošenje ljudskog osjećaja mjesta u prostor gdje se odvija određena akcija koju oni shvataju realnom i gdje, što je važnije, i njihovo tijelo učestvuje u toj akciji“ (Krstić 2017, 93).

Imerzivno novinarstvo niskog nivoa

AUGMENTED REALITY

Take a Tour of Lady Liberty's Torch (Right This Second)

The original Statue of Liberty torch — 3,600 pounds of copper and glass, and 16 feet tall — is being moved to the other side of Liberty Island. In advance of the crane's arrival, we took 675 photographs to present the torch in augmented reality.

NOV. 13, 2018

<https://www.nytimes.com/interactive/2018/11/13/nyregion/statue-of-liberty-torch-ar-ul.html>

Duboko imerzivno novinarstvo

Prednosti imerzivnog novinarstva

1. Tradicionalni mediji ne podstiču dovoljno uključenost publike;
2. U tradicionalnim medijima, publika pasivno prima informacije, u imerzivnom novinarstvu je u potpunosti angažovana;
3. Imerzivno novinarstvo razvija tzv. *novinarstvo gledišta*, što znači da publika može kao izvore informacija da koristi različite platforme u isto vrijeme i da na taj način, na primjer, upoređuje fotografije ili video snimke jednog istog događaja o kojem se izvještava, iz različitih izvora (Krstić 2017, 87);
4. U imerzivnom novinarstvu ne postoji unaprijed definisan tok priče i odnos između medija i publike nije linearan;
5. U imerzivnom novinarstvu publika sama selektuje informacije, za razliku od tradicionalnog novinarstva.

Izazovi imerzivnog novinarstva

1. Istinitost informacije

Da li je sadržaj proizveden AI i VR tehnologijom odraz stvarnosti ili njena rekonstrukcija?

2. Opasnost od propagande – imerzivno novinarstvo ima jače efekte ubjeđivanja od tradicionalnog

3. Mijenjanje uloge novinara/ke – publika je ta koja vodi priču